

บทที่ 11

นโยบายเศรษฐกิจมหภาค

นโยบายเศรษฐกิจมหภาค ประกอบด้วยนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศ และนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทนี้เน้นเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจมหภาคภายในประเทศ โดยนโยบายเศรษฐกิจมหภาคภายในประเทศมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ การผลิตอยู่ในระดับการจ้างงานเต็มที่ หลีกเลี่ยงสภาวะวัฏจักรธุรกิจ การจ้างงานต่ำ การว่างงานสูง และเงินเฟ้อ เครื่องมือที่ใช้เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มหภาคที่สำคัญคือ นโยบายการเงิน (monetary policy) และนโยบายการคลัง (fiscal policy) สาระของบทนี้จะได้อธิบายถึงนโยบายเศรษฐกิจมหภาคทั้งสอง

1.1 นโยบายการเงิน

นโยบายการเงิน (monetary policy) หมายถึงนโยบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน ทฤษฎีที่เงินไม่เป็นกลาง อธิบายว่า ในระยะสั้นนโยบายการเงินจะกระทบตัวแปรที่แท้จริง เช่น GDP ที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราการว่างงาน ปริมาณเงินปกติจะควบคุมโดยตรงโดยธนาคารกลาง ธนาคารกลางปกติจะควบคุมปริมาณของฐานทางการเงินแต่จะไม่ได้เข้าไปควบคุมปริมาณเงินโดยตรง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินจะเกิดจากผลของการดำเนินงานของกลุ่มกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ

1. ธนาคารกลาง เป็นสถาบันที่ควบคุมปริมาณเงินโดยตรง
2. สถาบันรับฝากเงิน (depository institutions) ได้แก่ ธนาคาร หรือธุรกิจอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการธนาคาร
3. สาธารณะชนทั่วไปซึ่งรวมทั้งประชาชนและธุรกิจที่ฝากเงินกับธนาคาร หรือธุรกิจอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการธนาคารปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจใด ๆ จะประกอบด้วยเงินตราที่อยู่ในมือสาธารณะชน และเงินฝากธนาคาร นั่นคือ

$$MS = CU + DEP \quad \dots\dots\dots(11.1)$$

MS = ปริมาณเงิน (money supply)

CU = เงินตราในมือสาธารณะชน (currency)

DEP= เงินฝากธนาคาร (bank deposits)

ฐานการเงิน (monetary base) บางส่วนจะอยู่ในรูปของเงินตราในมือสาธารณะชน และเงินสำรองของธนาคาร ดังนั้นฐานทางการเงินจะเท่ากับ

$$M B = C U + R E S \quad \dots\dots\dots(11.2)$$

MB = ฐานการเงิน

RES = เงินสำรองของธนาคาร

การหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและฐานการเงิน โดยการหารสมการ

(11.1) ด้วยสมการ (11.2) ได้

$$\frac{M S}{M B} = \frac{C U + D E P}{c u + R E S}$$

DEP หารทั้งเศษและส่วนจะได้

$$\frac{C U + D E P}{D E P} = \frac{c u + R E S}{D E P}$$

$$\frac{M S}{M B} = \frac{(C U / D E P) + 1}{D E P / D E P + D E P / D E P} \quad \dots\dots\dots(11.3)$$

โดยที่

$$c u = \frac{C U}{D E P} = \text{อัตราส่วนของกระแสเงินตราต่อเงินฝาก}$$

(the currency.- deposit ratio)

$$r e s = \frac{R E S}{D E P} = \text{อัตราส่วนของเงินสำรองต่อเงินฝาก}$$

(the reserve - deposit ratio)

คูณทั้งสองข้างของสมการที่ (11.3) ด้วย MB จะได้

$$MS = \left(\frac{cu + 1}{cu + res} \right) \cdot MB \quad \dots\dots\dots(11.4)$$

สมการที่ (11.4) แสดงว่าปริมาณคือผลคูณของฐานการเงิน (MB) กับตัวทวีทางการเงิน (the money multiplier) โดยที่ตัวทวีทางการเงินคือ $(cu + 1)/(cu + res)$

ความสัมพันธ์ของปริมาณเงินกับฐานทางการเงินขึ้นอยู่กับอัตราส่วนระหว่างเงินตรา กับเงินฝาก (cu) ซึ่งกำหนดโดยสาธารณะชน และอัตราส่วนระหว่างเงินสำรองกับเงินฝาก (res) ซึ่งกำหนดโดยธนาคาร $res < 1$ ค่าของตัวทวีทางการเงินจะมีค่ามากกว่า 1 สมการที่ (11.4) แสดงว่า ตัวทวีทางการเงินมีค่าลดลงเมื่ออัตราส่วนระหว่างเงินตรา กับเงินฝาก (cu) และ/หรือ อัตราส่วนระหว่างเงินสำรองต่อเงินฝาก (res) มีค่ามากขึ้น ข้อสังเกต ถ้า cu เปลี่ยนแปลงอย่างเดียวเรายังไม่สามารถบอกได้ว่าค่าตัวทวีทางการเงินจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพราะจากสมการ (11.4) จะเห็นว่า cu ปรากฏอยู่ในทั้งเศษและส่วนของสมการ ปริมาณเงินจะเปลี่ยนเมื่อฐานทางการเงินเปลี่ยน หรือ ตัวทวีทางการเงินเปลี่ยน หรือทั้งฐานทางการเงินเปลี่ยนและตัวทวีทางการเงินเปลี่ยน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงฐานทางการเงิน

1. ถ้าธนาคารกลางซื้อสินทรัพย์จากสาธารณะชน (Open - market purchase) จะทำให้ฐานทางการเงินและปริมาณเงินลดลง ถ้าธนาคารกลางขายสินทรัพย์ให้สาธารณะชน (Open-market sale) จะทำให้ฐานทางการเงินและปริมาณเงินเพิ่มขึ้น วิธีการที่ธนาคารกลางซื้อสินทรัพย์จากสาธารณะชน และขายสินทรัพย์ให้กับสาธารณะชนรวมเรียกว่า the open - market operation (OMO) เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินที่ตรงที่สุดโดยธนาคารกลาง
2. วิธีการควบคุมปริมาณเงินโดยการเปลี่ยนแปลงขนาดของเงินสำรอง (reserve requirement) ธนาคารกลางจะกำหนดสัดส่วนของเงินฝากแต่ละชนิดที่ธนาคารต้องการถือไว้เป็นเงินสำรอง การเพิ่มความต้องการเงินสดสำรองของธนาคารมากขึ้น เท่ากับเป็นการบังคับให้ธนาคารต้องมีเงินสำรองมากขึ้น และเท่ากับเป็นการเพิ่มอัตราส่วนระหว่างเงินสำรองต่อเงินฝาก

(the reserve - deposit ratio) อัตราส่วนของเงินสดสำรองต่อเงินฝากยังมีค่ามาก ค่าตัวทวีทางการเงินก็จะยังมีค่าน้อย ดังนั้นการเพิ่มความต้องการสำรองเงินสดจะมีผลทำให้ปริมาณเงินสดลดลงในทุกๆ ระดับของฐานทางการเงิน (monetary base) ในกรณีตรงกันข้าม การลดความต้องการเงินสำรองจะมีผลทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นในทุกๆ ระดับของฐานทางการเงิน

3. การให้กู้ยืมโดยผ่านหน้าต่างของการช้อลด (discount window lending)

- ธนาคารกลางตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเงิน ธนาคารกลางจะเป็นแหล่งให้กู้ยืมเงินกับธนาคารพาณิชย์ที่ต้องการเงินสดเพื่อนำไปจ่ายคืนให้กับเจ้าของเงินฝาก หรือเพื่อให้มีเงินสำรองตามที่ต้องการ (reserve requirement) การให้กู้เงินสำรองของธนาคารกลางต่อธนาคารพาณิชย์เรียกว่า discount window อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารคิดกับธนาคารพาณิชย์เรียกว่า discount rate ตัวอย่างการที่ธนาคารกลางให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมจะมีผลต่อฐานการเงิน เช่นถ้าธนาคารพาณิชย์กู้ยืมจากธนาคารกลาง 100 บาท แล้วนำไปฝากเป็นเงินสำรอง ณ ธนาคารกลางทั้งหมด การกระทำเช่นนี้จะ มีผล 2 ประการคือ
- ผลด้านสินทรัพย์ เงินให้สถาบันเงินฝากก็จะเพิ่มขึ้น 100 บาท ด้านหนี้สินเงินฝากที่ถือโดยสถาบันรับฝากเงินจะเพิ่มขึ้น 100 บาท นั่นคือฐานการเงินเพิ่มขึ้น 100 บาท ดังนั้นการเพิ่มการกู้ยืมจาก discount window จะมีผลทำให้ฐานการเงินสูงขึ้น และการลดการกู้ยืมผ่าน discount window จะทำให้ฐานการเงินลดลง การควบคุมปริมาณเงินอาจกระทำผ่านการเพิ่มหรือลด discount rate กล่าวคือ discount rate เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การกู้ยืมเงิน discount window ลดลง นั่นคือ ฐานการเงินจะลดลง และถ้าตัวทวีทางการเงินคงที่ สิ่งที่ตามมาคือปริมาณเงินจะลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้า discount rate ลดลง จะมีการกู้เงินผ่าน discount window เพิ่มขึ้น ฐานการเงินเพิ่มขึ้น ถ้าตัวทวีทางการเงินคงที่ ปริมาณเงินจะสูงขึ้น

ธนาคารต่างๆอาจของกู้เงินสำรองของธนาคารอื่นๆ ซึ่งมีเงินสำรองส่วนเกินแทนการกู้จากธนาคารกลาง เงินทุนที่กู้ในลักษณะนี้เรียกว่า Federal Funds และ Fed Funds อัตราดอกเบี้ยที่คิดกับเงินกู้ประเภทนี้เรียกว่า Fed. Funds rate ข้อควรสังเกต อัตราดอกเบี้ยประเภทนี้แม้จะเรียกว่า Fed. Funds rate แต่ก็ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยที่เก็บโดยธนาคารกลาง กลับเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่กู้ยืมเงินซึ่งกันและกัน อนึ่ง Fed Funds Rate เป็นอัตราดอกเบี้ยตลาดที่ถูกกำหนดโดย อุปทานและอุปสงค์เงินสำรอง และมีความอ่อนไหวมากกว่า discount rate ปกติ Fed funds rate จะมีค่าสูงกว่า the discount rate ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์ยินดีจ่ายค่า premium เพื่อหลีกเลี่ยงการกู้จากธนาคารกลาง

discount window สามารถควบคุมปริมาณเงินได้ ถ้าธนาคารพาณิชย์ขอกู้เงินจากธนาคารจำนวนมาก ธนาคารกลางอาจจัดขวงการให้กู้ยืมโดยการเพิ่ม discount rate

ตารางที่ 11.1 สรุปผลของนโยบายการเงิน

ปัจจัยกระทบ	ฐานการเงิน (Monetary base)	ตัวทวีทางการเงิน (Monetary multiplier)	ปริมาณการเงิน (Money Supply)
การเพิ่มอัตราส่วนระหว่างเงินสำรองต่อเงินฝาก (res)	ไม่เปลี่ยนแปลง	ลดลง	ลดลง
การเพิ่มอัตราส่วนระหว่างเงินตราต่อเงินฝาก (cu)	ไม่เปลี่ยนแปลง	ลดลง	ลดลง
การซื้อพันธบัตรในตลาด (an open-market purchase)	เพิ่มขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เพิ่มขึ้น
การขายพันธบัตรในตลาด (an open - market sale)	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ลดลง
การเพิ่มเงินสดสำรอง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ลดลง	ลดลง
การเพิ่มการกู้เงินผ่าน discount window	เพิ่มขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
การเพิ่มอัตรากีดลด (increase in the discount rate)	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ลดลง

11.2 นโยบายการคลัง

นโยบายการคลัง เป็นเรื่องของการตัดสินใจของรัฐบาลว่าจะใช้จ่ายเงินจำนวนเท่าไร จะใช้จ่ายเงินนั้นเพื่ออะไร และจะหาเงินนั้นมาใช้จ่ายได้จากไหน ในส่วนต่อไปนี้จะอธิบายนโยบายการคลังในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การใช้จ่ายของรัฐบาล (government spending or outlays)
2. รายรับจากภาษี (tax revenues of receipts)
3. การขาดดุลงบประมาณ (the budget deficit)

11.2.1 การใช้จ่ายของรัฐบาล

การใช้จ่ายของรัฐบาล หมายถึงการใช้จ่ายรวมโดยรัฐบาลในช่วงเวลาหนึ่ง ปกติใช้เวลา 12 เดือน การใช้จ่ายของรัฐบาลแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ (government purchases) การใช้จ่ายเพื่อการโอนเงิน (transfer payments) และการจ่ายเพื่ออัตราดอกเบี้ยสุทธิ (net interest payment)

ก. การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล (G) เช่น การใช้จ่ายเกี่ยวกับการทหาร การใช้จ่ายเกี่ยวกับการสร้างถนน ค่าจ้างและเงินเดือนของลูกจ้างของรัฐและข้าราชการ

ข. ค่าใช้จ่ายเพื่อการโอน (TR) หมายถึงการใช้จ่ายของรัฐบาลโดยไม่ได้รับผลตอบแทน เช่น เงินบำนาญ เงินบำนาญ เงินประกันสังคม (social insurance) เงินประกันการว่างงาน (unemployment insurance) การใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการ (welfare payment) รายจ่ายเพื่อการรักษาพยาบาล (medicare)

ค. รายจ่ายเพื่ออัตราดอกเบี้ยสุทธิ (INT) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยที่รัฐบาลจ่ายให้กับผู้ถือหุ้นของรัฐบาลหักด้วยอัตราผู้ถือหุ้นของรัฐบาลหักด้วยอัตราดอกเบี้ยที่รัฐบาลได้รับ เช่น อัตราดอกเบี้ยจากการที่รัฐบาลให้นักเรียนหรือเกษตรกรกู้ยืม

นอกจากรายจ่ายของรัฐบาลใน 3 ประเภทข้างต้นแล้วยังมีรายจ่ายของรัฐบาลที่เรียกว่าเงินอุดหนุน (subsidies) ซึ่งหมายถึงรายจ่ายของรัฐบาลที่ตั้งใจให้กระทบ

ผลผลิตและราคาของสินค้าอื่น ๆ เช่น รายจ่ายสนับสนุนราคาสินค้าเกษตรที่ให้กับ เกษตรกร เงินอุดหนุนค่าโดยสารระบบขนส่งมวลชน

11.2.2. รายรับจากภาษี

รายรับของรัฐบาลคือรายรับจากภาษีซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ภาษีเกี่ยวกับบุคคล (personal tax) ได้แก่ภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (personal income taxes) และภาษี ทรัพย์สิน (property taxes) ภาษีธุรกิจทางอ้อม (indirect business taxes) เช่นภาษีการขาย (sale taxes) ภาษีบริษัท (corporate taxes) เช่น ภาษีกำไรของบริษัท (corporate profit taxes) เงินจ่ายเพื่อการประกันสังคม (contributions for social insurance) หรือภาษีประกันสังคม (social security taxes) ซึ่งปกติจะเรียกเก็บโดยหักจากเงินเดือนเป็นเปอร์เซ็นต์ที่แน่นอน ภาษีประกันสังคมจะเพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มอัตราภาษีที่หักจากเงินเดือน หรือเมื่อเงินเดือน เพิ่มขึ้น

11.2.3 การขาดดุลงบประมาณ

ในแต่ละช่วงเวลารายจ่ายของรัฐบาลไม่จำเป็นต้องเท่ากับ รายรับ เมื่อรายจ่ายของรัฐบาลมากกว่ารายรับ แสดงว่างบประมาณของรัฐบาลขาดดุลย์ เมื่อรายรับของรัฐบาลมากกว่ารายจ่าย แสดงว่างบประมาณของรัฐบาลเกินดุลย์ และเมื่อรายรับของรัฐบาลเท่ากับรายจ่ายแสดงว่างบประมาณของรัฐบาลสมดุลย์ ดุลงบประมาณสามารถสรุปโดยสมการได้ดังนี้

1. การขาดดุลงบประมาณรัฐบาล (government budget deficit)

การขาดดุลงบประมาณ = รายจ่ายของรัฐบาล - รายรับของรัฐบาล

รายจ่ายของรัฐบาลประกอบด้วย

- รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ (G)
- การโอนเงินของรัฐบาล (TR)
- รายจ่ายเพื่อภาษีสุทธิ (INT)
- รายรับจากภาษี (T)

หรือ = (G + TR + INT - T)

2. การขาดดุลของงบประมาณเบื้องต้น (primary government budget deficit) เป็นการแสดงดุลงบประมาณของรัฐบาลโดยไม่รวมอัตราดอกเบี้ย

$$\begin{aligned} \text{ดุลงบประมาณเบื้องต้น} &= \text{รายจ่ายของรัฐบาล} + \text{เงิน โอนของรัฐบาล} - \text{รายรับจากภาษี} \\ \text{หรือ} &= G + TR - T \end{aligned}$$

ดุลงบประมาณทั้ง 2 ประเภทจะมีประโยชน์ต่างกัน กล่าวคือดุลงบประมาณกรณีแรกจะแสดงจำนวนเงินที่รัฐบาลจะต้องกู้เพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นการชดเชยรายรับจากภาษีที่ขาดไป สำหรับดุลงบประมาณกรณีที่สองจะแสดงถึงความสามารถของรัฐบาลในการหาเงินมาใช้ในการดำเนินงานของโครงการต่างๆ ในปัจจุบัน ถ้าดุลงบประมาณเบื้องต้นเท่ากับศูนย์ แสดงว่ารายรับของรัฐบาลมีเพียงพอที่จะใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการตลอดจนการดำเนินโครงการทางสังคมในปัจจุบัน ถ้าดุลงบประมาณเบื้องต้นมากกว่าศูนย์แสดงว่า รายจ่ายเพื่อการซื้อสินค้าและบริการ และเพื่อการดำเนินโครงการทางสังคมมากกว่ารายรับที่ได้จากภาษี หนึ่งรายจ่ายเพื่ออัตราดอกเบี้ยสุทธิไม่ได้รวมอยู่ในดุลงบประมาณเบื้องต้นเพราะอัตราดอกเบี้ยสุทธิไม่ได้แสดงต้นทุนของโครงการในปัจจุบัน แต่เป็นต้นทุนการใช้จ่ายในอดีตที่รัฐบาลต้องจ่ายคืนให้กับเงินที่กู้ยืมมา

ขนาดของการขาดดุลงบประมาณเป็นสิ่งที่รัฐบาลโดยทั่วไปให้ความสำคัญ คำว่า การขาดดุลงบประมาณของรัฐบาล (the government budget deficit) จะแตกต่างจากคำว่า หนี้ของรัฐบาล (the government debt หรือ the national debt) กล่าวคือคำว่า การขาดดุลงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรที่มีลักษณะเป็นกระแส (a flow variable) คือ ความแตกต่างระหว่างการใช้จ่าย และรายรับจากภาษีในแต่ละปีงบประมาณ ในขณะที่หนี้ของรัฐบาลซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรสต็อก (a stock variable) คือมูลค่ารวมของหนี้สินจากพันธบัตรของรัฐบาล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เนื่องด้วยการใช้จ่ายของรัฐบาลส่วนเกินกว่ารายรับจะเท่ากับจำนวนเงินที่รัฐบาลต้องกู้ยืม เป็นจำนวนหนี้ใหม่ของรัฐบาล นั่นคือการขาดดุลของปีงบประมาณใดๆ จะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงในหนี้ของรัฐบาลในปีนั้นๆ ความสัมพันธ์

ระหว่างหนี้ของรัฐบาล (government debt) และการขาดดุลงบประมาณ (the budget deficit) สามารถแสดงโดย

ΔB = การขาดดุลงบประมาณในรูปตัวเงิน (nominal government budget deficit)

นั่นคือ ΔB คือการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของหนี้ในรูปพันธบัตรของรัฐบาล ปกติประเทศที่มี GDP สูง จะมีความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยมากด้วย เครื่องมือที่ใช้วัดความเป็นหนี้ของรัฐบาลคือ ปริมาณหนี้ของรัฐบาลหารด้วย GDP หรือที่เรียกว่าอัตราส่วนของหนี้สินต่อ GDP (the debt - GDP ratio) ประเทศใดมีการขาดดุลงบประมาณยิ่งมาก ก็ยิ่งทำให้อัตราส่วนของหนี้สินต่อ GDP ยิ่งสูง เราสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ the debt - GDP ratio โดยสูตรต่อไปนี้ คือ

อัตราการขยายตัวของ debt - GDP ratio เท่ากับ

$$\frac{\text{การขาดดุลงบประมาณเบื้องต้น} + i \cdot \text{อัตราการเพิ่มขึ้นของ GDP ในรูปตัวเงิน}}{B}$$

โดยที่ B คือ ปริมาณหนี้สินในรูปตัวเงินที่อยู่ในรูปพันธบัตรของรัฐบาล

i คือ อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวเงิน (nominal interest rate)

สมการนี้แสดงว่า the debt - GDP ratio จะเพิ่มขึ้นเมื่อ

1. การขาดดุลงบประมาณเบื้องต้น สูงขึ้น
2. อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ซึ่งทำให้รายจ่ายอัตราดอกเบี้ยของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้น ดังนั้นจะทำให้การขาดดุลงบประมาณมากขึ้น
3. อัตราการเพิ่มขึ้นของ GDP ลดลง

11.2.4 ผลกระทบของนโยบายการคลัง

โดยทั่วไปนโยบายการคลังมีผลกระทบต่อการบริโภคที่พึงปรารถนา (desired consumption: C^d) และการออมแห่งชาติที่ต้องการ (desired national saving : S^d หรือ $Y - C^d - G$) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังจะกระทบรายได้ปัจจุบันและรายได้ในอนาคตที่คาดการณ์ของครัวเรือน เช่นการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังในลักษณะเพิ่มภาษีให้กับภาคเอกชนด้วยการเพิ่มภาษีในปัจจุบัน หรือโดยการทำให้ภาคเอกชนคาดการณ์ว่าในอนาคตภาษีจะต้องสูงขึ้น สิ่งเหล่านี้จะมีผลทำให้ประชาชนลดการบริโภคในปัจจุบันลง

เมื่อกำหนดระดับผลผลิต (Y) ให้ การเปลี่ยนแปลงในนโยบายการคลังของรัฐบาลจะส่งผลกระทบการออมแห่งชาติที่ต้องการ 2 ทางคือ

1. เมื่อกำหนดผลผลิต (Y) และการใช้จ่ายของรัฐบาลให้ การเปลี่ยนแปลงในนโยบายการคลังที่ทำให้การบริโภคที่ต้องการลดลง 1 บาท ในเวลาเดียวกันจะทำให้การออมแห่งชาติที่ต้องการเพิ่มขึ้น 1 บาทด้วย

2. เมื่อกำหนดระดับผลผลิตและการบริโภคที่ต้องการให้ การเพิ่มการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาลจะมีผลโดยตรงให้การออมแห่งชาติที่ต้องการลดลงตามนโยบายของการออมแห่งชาติที่พึงปรารถนา ($S^d = Y - C^d - G$)

ต่อไปนี้จะพิจารณาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังด้วยการเพิ่มการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล (an increase in government purchase) และการตัดภาษี (a tax cut)

- ก. การซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล สมมติรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายด้านการทหาร การเพิ่มการใช้จ่ายด้านการทหารเป็นการเพิ่มขึ้นชั่วคราว ดังนั้นการวางแผนเพื่อการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาลในอนาคตยังคงเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาลจะกระทบการบริโภคเพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะกระทบภาษีของภาคเอกชน ตัวอย่าง เมื่อรัฐบาลใช้จ่ายเพื่อเงินการด้านการทหารมากขึ้น 100 ล้านบาท โดยการเพิ่มภาษีในเวลาปัจจุบัน 100 ล้านบาทด้วย

ถ้ากำหนดผลผลิตรวมให้การเพิ่มภาษี 100 ล้านบาท แสดงว่า รายได้หลังจากหักภาษีในปัจจุบันของหุ่นบริโกลจะลดลง ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อการเพิ่มภาษี 100 ล้านบาท ผู้บริโกลจะลดการบริโกล

ถ้ารัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายขึ้นโดยไม่ได้เพิ่มภาษีปัจจุบัน แสดงว่า รัฐบาลจะต้องกู้เงินมาใช้จ่ายเท่ากับ 100 ล้านบาท ซึ่งในอนาคตรัฐบาลต้องจ่ายเงินกู้และอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นในอนาคตรัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มภาษี ผู้เสียภาษีที่ฉลาดอาจมองเห็นภาพดังกล่าว นั่นคือ การใช้จ่ายของรัฐบาลในปีปัจจุบันเพิ่มขึ้น แสดงว่าในอนาคตรัฐบาลจะเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือรายได้ในอนาคตที่คาดการณ์ของครัวเรือนจะลดลง และผู้บริโกลจะลดการบริโกลในปัจจุบันลง

การออมแห่งชาติที่ต้องการจะถูกกระทบโดยตรง กล่าวคือจากนิยามของการออมแห่งชาติที่ต้องการ ($S^d = Y - C^d - G$) การเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล และการลดการบริโกลที่ต้องการ ในขณะที่กำหนดผลผลิตให้ ดังนั้นการออมแห่งชาติที่ต้องการจะลดลง (การบริโกลที่ต้องการจะลดลงน้อยกว่าการใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น)

ข. ภาษี (Taxes) สมมติการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาลคงที่แต่รัฐบาลลดภาษีลง 100 ล้านบาทเพื่อการจ่ายสมมติภาษียลดลงคือภาษีเหมาจ่าย (Lump sum taxes) การที่สมมติการใช้จ่ายของรัฐบาล และผลผลิตให้คงที่ การลดลงของภาษี 100 ล้านบาท อาจทำให้ประชาชนคาดว่ารายได้หลังจากหักภาษีในอนาคตจะลดลง ทั้งนี้เพราะเมื่อรัฐบาลตัดภาษีในปัจจุบันลง 100 ล้านบาท แต่รัฐบาลไม่ได้ปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายให้ลดลงด้วย ดังนั้นรัฐบาลต้องกู้ยืมเงินมาชดเชยภาษีที่ลดลงด้วย 100 ล้านบาท หนี้สินของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท ในอนาคตรัฐบาลต้องจ่ายเงินคืนทั้งเงินต้นและอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นในอนาคต รัฐบาลต้องขึ้นภาษี หมายความว่า ในอนาคตรายได้หลังจากหักภาษีสำหรับครัวเรือนจะลดลง ถ้าทุกอย่างคงที่ การคาดการณ์ว่า รายได้หลังจากหักภาษีในอนาคตจะลดลง ทำให้ประชาชนลดการบริโกลในปัจจุบันลง ดังนั้น การลดภาษีในปัจจุบัน แม้จะทำให้รายได้ในปัจจุบันสูงขึ้น แต่จะทำให้รายได้ในอนาคตลดลง

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้อธิบายว่าผลกระทบของการตัดภาษีที่ทำให้รายได้ในปัจจุบันเพิ่มขึ้น และทำให้รายได้ที่พึงปรารถนาในอนาคตลดลง ผลทั้งสองจะลบล้างกันไปพอดี

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้อธิบายว่าผลกระทบในทางบวกของรายได้ในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นต่อการบริโภคที่ต้องการ จะเท่ากับพอดีกับผลกระทบในทางลบของรายได้ในอนาคตที่ลดลงต่อการบริโภคที่ต้องการ และจะหักกลบลบกันหมดพอดี ดังนั้นผลกระทบโดยรวมของการตัดภาษีในปัจจุบัน (a current tax cut) ต่อการบริโภคจะเป็นศูนย์ แนวความคิดที่ว่า การตัดภาษีไม่กระทบการบริโภคที่ต้องการ และจะไม่กระทบการออมแห่งชาติที่พึงปรารถนาด้วย แนวความคิดเช่นนี้เรียกว่า The Ricardian equivalence proposition เป็นแนวคิดที่เริ่มต้นโดย David Ricard นักเศรษฐศาสตร์ในศตวรรษที่ 19

ถึงแม้ว่าตรรกะของ The Ricardian equivalence proposition จะดี แต่นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านก็ยังสงสัยว่าในทางปฏิบัติจะเป็นดังนั้นหรือไม่ กล่าวคือ แม้ในทางทฤษฎีจะกล่าวว่าผู้บริโภคจะไม่เพิ่มการบริโภคเมื่อมีการตัดภาษี แต่ในความเป็นจริง ภาษีในปัจจุบันที่ต่ำลงเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การเพิ่มการบริโภคที่ต้องการ และดังนั้นจะทำให้การออมแห่งชาติที่ต้องการลดลง เหตุผลหนึ่งว่าการบริโภคอาจจะเพิ่มภายหลังการตัดภาษีคือ ผู้บริโภคไม่เข้าใจว่าการเพิ่มการกู้ยืมเงินของรัฐบาลในวันนี้จะนำไปสู่การทำให้ต้องขึ้นภาษีในอนาคต ดังนั้นการตอบสนองของผู้บริโภคต่อการตัดภาษีลง คือการเพิ่ม การบริโภคที่ต้องการ

โดยสรุป ตาม The Ricardian equivalence proposition การตัดภาษีลงเมื่อการใช้จ่ายของรัฐบาลในปัจจุบันและการใช้จ่ายของรัฐบาลในอนาคตไม่เปลี่ยนแปลงจะไม่ทำให้การบริโภคที่ต้องการและการออมแห่งชาติที่ต้องการลดลง

ตารางที่ 11.2 ผลของนโยบายการคลังต่อการออมแห่งชาติที่ต้องการ

การเพิ่มขึ้น	ผลต่อการออมแห่งชาติที่ต้องการ
การซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล (G) ภาษี (T)	ลดลง ไม่เปลี่ยนหรือเพิ่มขึ้น

11.3 วิเคราะห์ผลของนโยบายเศรษฐกิจมหภาคภายใต้กรอบของแบบจำลอง

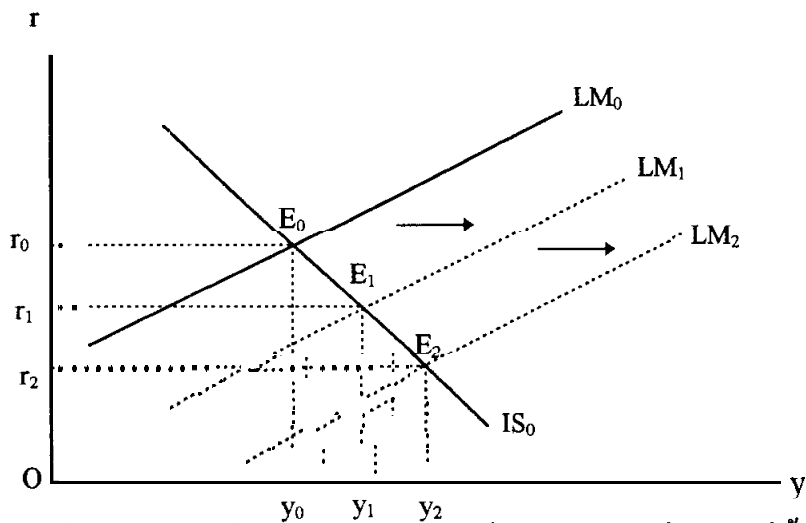
IS - LM

ก. พลังของนโยบายการเงิน (strength of monetary policy)

ผลของนโยบายการเงินวัดจากการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเส้น LM ผลของการเปลี่ยนแปลงรายได้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเส้น LM จะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

1. ขนาดการเคลื่อนย้ายของเส้น LM
2. สโลปของเส้น LM
3. สโลปของเส้น IS

กรณีที่ 1 ขึ้นอยู่กับขนาดการเคลื่อนย้ายของเส้น LM

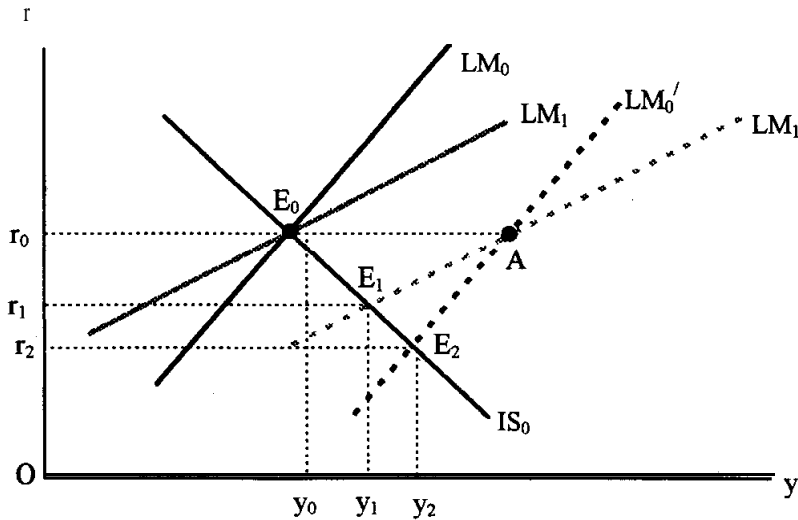

รูปที่ 11.1 การเปลี่ยนแปลงของรายได้เมื่อเส้น LM เคลื่อนย้ายที่ดัง

สมมติให้สิ่งอื่นคงที่ ขนาดการเคลื่อนย้ายของเส้น LM ยิ่งมากเท่าไร รายได้ก็ยิ่งเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เดิมเส้น LM คือ LM_0 ตัดกับเส้น IS_0 ซึ่งกำหนดให้ ณ จุด E_0 รายได้ดุลยภาพ คือ y_0 และอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 เมื่อเส้น LM_0 เคลื่อนย้ายเป็น LM_1 จุดดุลยภาพใหม่คือ E_1 รายได้ดุลยภาพคือ y_1 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_1 ถ้าเส้น LM_0

เคลื่อนย้ายไปเป็น LM_2 คุลยภาพใหม่คือ E_2 รายได้คุลยภาพคือ y_2 และอัตราดอกเบี้ย คุลยภาพคือ r_2 จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของเส้น LM_0 เป็น LM_2 จะทำให้รายได้เพิ่มมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของเส้น LM_0 เป็นเส้น LM_1

กรณีที่ 2 ขึ้นอยู่กับสโลปของเส้น LM

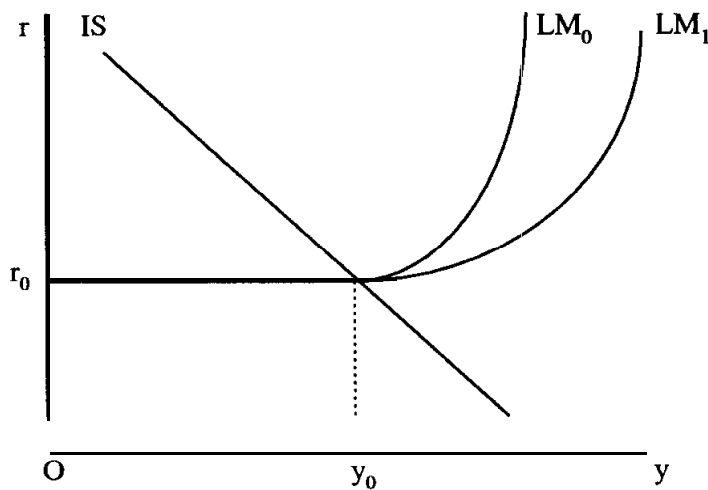

รูปที่ 11.2 เส้น LM ยิ่งชันนโยบายการเงินยิ่งมีประสิทธิภาพ

สโลปของเส้น LM คืออัตราส่วนระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับการเปลี่ยนแปลงของ รายได้ ($\Delta r/\Delta y$) สโลปของเส้น LM ขึ้นอยู่กับสโลปของเส้นอุปสงค์ต่อเงินและเส้น อุปทานของเงิน เส้นอุปสงค์ต่อเงินยิ่งชัน หรือเส้นอุปทานของเงินยิ่งชัน ทั้งอุปสงค์ต่อเงิน และอุปทานของเงินก็ยิ่งมีความอ่อนไหวต่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ ดังแสดงในรูปที่ 5.26 เส้น LM_0 มีความชันมากกว่าเส้น LM_1 ทั้งเส้น LM_0 และเส้น LM_1 ตัดกับเส้น IS_0 ณ จุด E_0 อัตราดอกเบี้ยคุลยภาพคือ r_0 และระดับรายได้คุลยภาพคือ y_0 สมมุติธนาคารกลางเพิ่ม ปริมาณเงินขึ้นด้วยจำนวนคงที่เท่ากับระยะ E_0A เส้น LM_0 จะเคลื่อนย้ายเป็นเส้น LM_0' จุด คุลยภาพจุดใหม่อยู่ ณ E_2 อัตราดอกเบี้ยคุลยภาพคือ r_2 และ รายได้คุลยภาพคือ y_2 การ เพิ่มปริมาณเงินขนาด E_0A เส้น LM_1 จะย้ายมาเป็นเส้น LM_1' จุดคุลยภาพจุดใหม่จะอยู่ ณ E_1 อัตราดอกเบี้ยคุลยภาพคือ r_1 และระดับรายได้ คุลยภาพคือ y_1 ระดับรายได้ y_2 มาก

กว่าระดับรายได้ y_1 แสดงว่า การใช้นโยบายการเงินเมื่อกำหนดเส้น IS ให้ เส้น LM ยิ่งขึ้น นโยบายการเงินจะยังมีประสิทธิผล

ในกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำมากๆ ระดับอัตราดอกเบี้ยจะต่ำมากอุปสงค์ต่อเงินจะเป็นเส้นขนานกับแกนนอน สิ่งที่ตามมาคือเส้น LM จะเป็นเส้นขนานกับแกนนอน เศรษฐกิจอยู่ในช่วงที่เรียกว่ากับดักสภาพคล่อง (a liquidity trap) ภายใต้สถานการณ์นี้การเพิ่มปริมาณเงินจะไม่มีผลต่อการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยและรายได้ นโยบายการเงินใช้ไม่ได้ผล ดังแสดงในรูปนี้

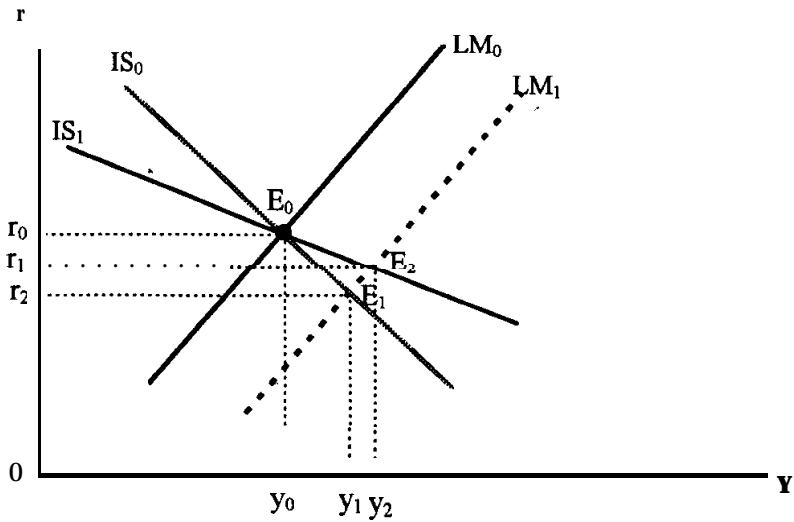
รูปที่ 11.3 กับดักสภาพคล่องนโยบายการเงินใช้ไม่ได้ผล

เมื่อกำหนดเส้น IS ให้ ตลอดช่วงที่เส้น LM เป็นเส้นขนานกับแกนนอน หรือในช่วงกับดักสภาพคล่อง (a liquidity trap) การใช้นโยบายการเงินโดยการเพิ่มปริมาณเงินจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและรายได้คู่ลยภาพ เช่นการเพิ่มปริมาณเงินทำให้เส้น LM_0 เปลี่ยนเป็น LM_1 เส้น IS คงเดิม รายได้คู่ลยภาพยังคงเท่ากับ y_0 และอัตราดอกเบี้ยคู่ลยภาพคงเท่ากับ r_0

กรณีที่ 3 ขึ้นอยู่กับสโลปของเส้น IS

สโลปของเส้น IS ถูกกำหนดโดยสโลปของเส้นการออมหรือสโลปของเส้นการบริโภค และสโลปของเส้นการลงทุน เส้นการลงทุนยิ่งราบ การลงทุนจะยิ่งมีการไหว

ตัวต่ออัตราดอกเบี้ยมาก และเส้น IS จะมีการอ่อนไหวต่ออัตราดอกเบี้ยมากขึ้นด้วย นั่นคือเส้น IS จะเป็นเส้นราบค้วย การใช้นโยบายการเงินจะให้ประสิทธิผลสูง

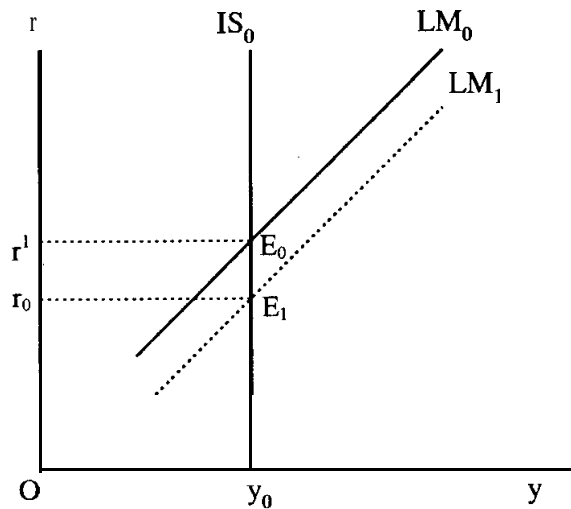

รูปที่ 11.4 การใช้นโยบายการเงินกับสโลปของเส้น IS

เดิมเส้นดุลยภาพในตลาดการเงินคือ LM_0 เส้น IS_0 คือเส้นดุลยภาพในตลาดผลผลิตที่มีความชันมากกว่าเส้น IS_1 เส้น IS_0 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_0 รายได้ดุลยภาพคือ y_0 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 การใช้นโยบายการเงินโดยการเพิ่มปริมาณเงิน เส้น LM_1 จะตัดกับเส้น IS_0 ณ จุด E_1 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_2 และรายได้ดุลยภาพคือ y_1 ในกรณีที่เส้น LM_1 ตัดกับเส้น IS_1 ณ จุด E_2 อัตราดอกเบี้ยคือ r_1 และรายได้ คือ y_2 ระดับรายได้ดุลยภาพ y_2 มากกว่า y_1 นั่นคือ กรณีที่เส้น IS ยังมีความชันมาก นโยบายการเงินจะยังให้ประสิทธิผลน้อยลง

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินจะมีผลกระทบให้มีการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนมากขึ้น และเส้น IS ที่เป็นเส้นราบ เช่น IS_1 รายได้จะมีการไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยมากกว่า เส้น IS_0 ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างชัน

ถ้าเส้น IS เป็นเส้นตั้งฉาก การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่เป็นผลของการเพิ่มปริมาณเงินจะไม่มีผลทำให้รายได้เปลี่ยนแปลงไป

รูปที่ 11.5 เส้น IS เป็นเส้นตั้งจากการใช้นโยบายการเงินจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้

เดิมเส้น LM_0 ตัดกับเส้น IS_0 ณ จุด E_0 อัตราดอกเบี้ยคือ r_1 และรายได้คือ y_0 การใช้นโยบายการเงินโดยการเพิ่มปริมาณเงิน เส้น LM_0 จะย้ายเป็นเส้น LM_1 คุลยภาพใหม่จะอยู่ ณ จุด E_1 รายได้คือ y_0 อัตราดอกเบี้ยลดลงเป็น r_0 นโยบายการเงินทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง ในขณะที่ผลผลิตไม่เปลี่ยนแปลง

ข. พลังของนโยบายการคลัง (strength of fiscal policy)

นโยบายการคลังเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐบาล และนโยบายภาษี นโยบายการคลังขยายตัวหมายถึงการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล (G) หรือการลดอัตราภาษี (t) ซึ่งมีผลให้การบริโภคของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น และการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น อนึ่งการเปลี่ยนแปลงในอัตราภาษีอาจจะกระทบทั้งด้านอุปทานและด้านอุปสงค์ โดยกระทบทั้งการทำงานและแรงจูงใจในการออม ผลกระทบนี้เรียกว่าเป็นกรณีของวิชาเศรษฐศาสตร์ด้านอุปทาน (supply - side economics) ในแบบจำลองนี้ นโยบายการคลังขยายตัวอาจจะถูกแสดงโดยการเคลื่อนย้ายฟังก์ชันของการใช้จ่ายของรัฐบาลโดยตรง และการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคและการลงทุนทางอ้อม ผลที่ตามมาคือเส้น IS เคลื่อนขึ้น

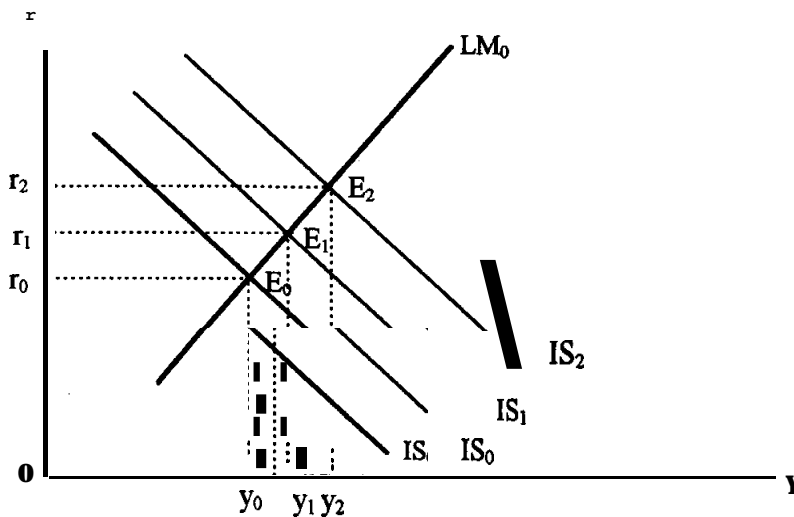
ไปทางขวา นโยบายการคลังที่หดตัวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการลดการใช้จ่ายของรัฐบาลหรือการเพิ่มอัตราภาษี ผลที่ตามมาคือเส้น IS จะเคลื่อนต่ำลงมาทางซ้าย พลังของนโยบายการคลังจะมากขึ้นเพียงใดจะขึ้นอยู่กับ

1. ขนาดของนโยบายการคลัง
2. สโลปของเส้น IS
3. สโลปของเส้น LM

นโยบายการคลังจะมีผลมากเมื่อเส้น IS เคลื่อนซ้ายมาก หรือเส้น LM มีความชันน้อย และ/หรือ เส้น IS มีความชันมาก

กรณีที่ 1 ขนาดของนโยบายการคลัง

ขนาดของผลของนโยบายการคลังวัดได้จากอัตราส่วนของการเปลี่ยนแปลงของรายได้ต่อการเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายของรัฐบาล ($\Delta y/\Delta G$) หรือต่อการเปลี่ยนแปลงของรายรับจากภาษีที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราภาษี $= (-\Delta y/\Delta t_y)$

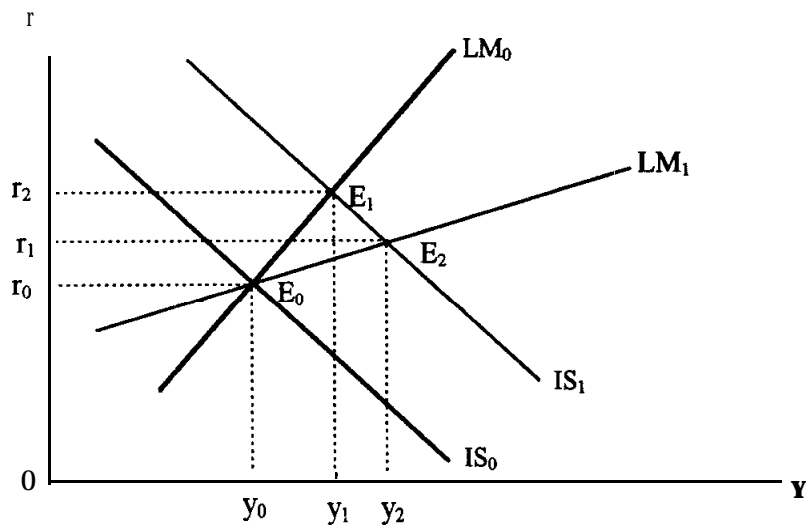

รูปที่ 11.6 แสดงขนาดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายการคลังต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้

เดิมเส้น IS_0 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_0 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 รายได้ดุลยภาพคือ y_0 การใช้นโยบายการคลังขยายตัว เส้น IS_0 เปลี่ยนเป็น IS_1 อัตราดอกเบี้ยเพิ่มเป็น r_1 รายได้ดุลยภาพเพิ่มขึ้นเป็น y_1 ยิ่งใช้นโยบายขยายตัวมากขึ้น เส้น IS ก็จะยิ่งย้ายไปทางขวามากขึ้น รายได้ดุลยภาพ และอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพก็จะยิ่งมากขึ้นเช่น เส้น IS_0 ย้ายไปเป็น IS_2 อัตราดอกเบี้ยจะเพิ่มเป็น r_2 และรายได้จะเพิ่มเป็น y_2 ขนาดการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและรายได้จะมากกว่าเมื่อ IS_0 เปลี่ยนเป็น IS_1 นโยบายการคลังขยายตัวทำให้การลดการใช้จ่ายของภาคเอกชนลงอย่างเต็มที่ เรียกกรณีเช่นนี้ว่าเป็น *completely crowding out* ในกรณีตรงกันข้ามการใช้นโยบายการคลังหดตัว จะทำให้การใช้จ่ายของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างเต็มที่เรียกว่าเป็น *completely crowding in**

กรณีที่ 2 ขึ้นอยู่กับสโลปของเส้น LM

เส้น LM ยิ่งเป็นเส้นราบเท่าไร *crowding out effect* จะยิ่งเล็กลง นโยบายการคลังจะยังมีประสิทธิผลมาก

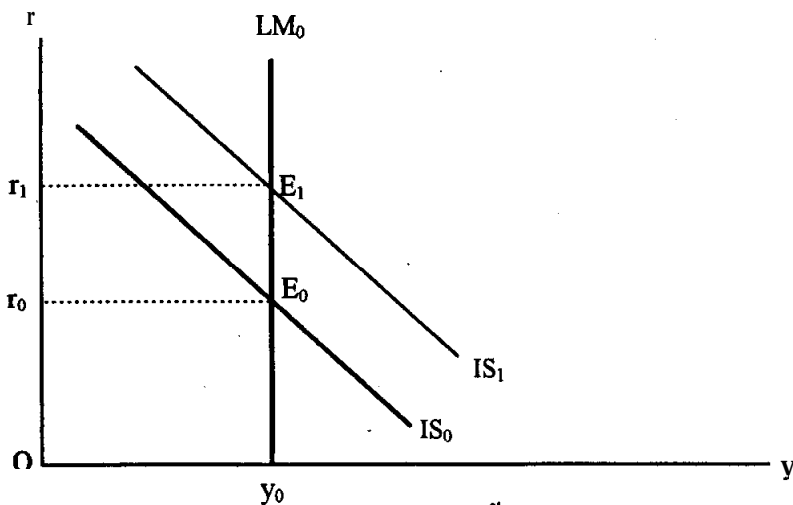

รูปที่ 11.7 นโยบายการคลังขยายตัวเมื่อ LM มีสโลปเป็นบวก

* *crowding out effect* หมายถึง การใช้นโยบายการคลังขยายตัว ทำให้การใช้จ่ายของภาคเอกชนลดลง
Crowding in effect หมายถึง การใช้นโยบายการคลังหดตัว ทำให้การใช้จ่ายของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น

เส้น IS_0 ตัดกับเส้น LM_0 และ LM_1 ณ จุด E_0 รายได้ดุลยภาพคือ y_0 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 การใช้นโยบายการคลังขยายตัวเส้น IS_0 เปลี่ยนเป็น IS_1 เส้น IS_1 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_1 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_2 และรายได้ดุลยภาพคือ y_1 ในขณะที่เส้น IS ตัดกับเส้น LM_1 ณ เส้น IS_1 รายได้ดุลยภาพเพิ่มเป็น y_2 และอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเพิ่มเป็น r_2

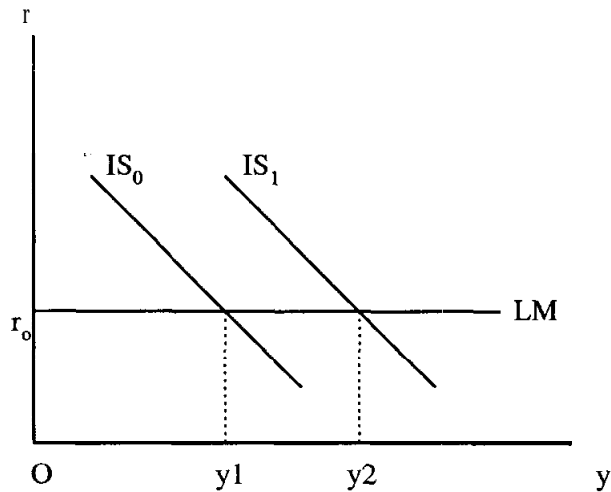
ถ้าเส้น LM เป็นเส้นตั้งฉาก การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยจะไม่มีผลกระทบต่อปริมาณเงิน นโยบายการคลังจะใช้ไม่ได้ผล

รูปที่ 11.8 เส้น LM เป็นเส้นตั้งฉาก

เริ่มแรกเส้น IS_0 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_0 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 รายได้ดุลยภาพคือ y_0 การใช้นโยบายการคลังขยายตัวทำให้เส้น IS_0 เปลี่ยนเป็น IS_1 จุดดุลยภาพใหม่ อยู่ ณ จุด E_1 อัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้นแต่ รายได้ดุลยภาพไม่เปลี่ยนแปลง รายได้ดุลยภาพ ถูกกำหนดโดยปริมาณเงินเท่านั้น อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นจะมีผลสะท้อนกลับไปยังการใช้จ่ายของเอกชน คือทำให้การใช้จ่ายของภาคเอกชนลดลง ในกรณีนี้การใช้จ่ายของภาคเอกชนลดลงเท่าๆกับการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของรัฐบาลหรือการลดลงของรายรับจากภาษี ผลเช่นนี้จะทำให้จุด E_2 อัตราดอกเบี้ยเพิ่มจาก r_0 เป็น r_1 รายได้ดุลยภาพไม่เพิ่ม การใช้นโยบายการคลังขยายตัวจะมีผลให้รายได้เพิ่มขึ้นมาก เมื่อเส้น LM มีความชันน้อย ($y_2 >$

y_1) นั่นคือ เส้น LM ยังมีความชันน้อยการใช้นโยบายการคลังขยายตัว the crowding out effect ก็ยิ่งต่ำ และนโยบายการคลังจะมีพลังมาก และถ้าเส้น LM เป็นเส้นขนานกับแกนนอน นโยบายการคลังจะให้ผลเต็มที่

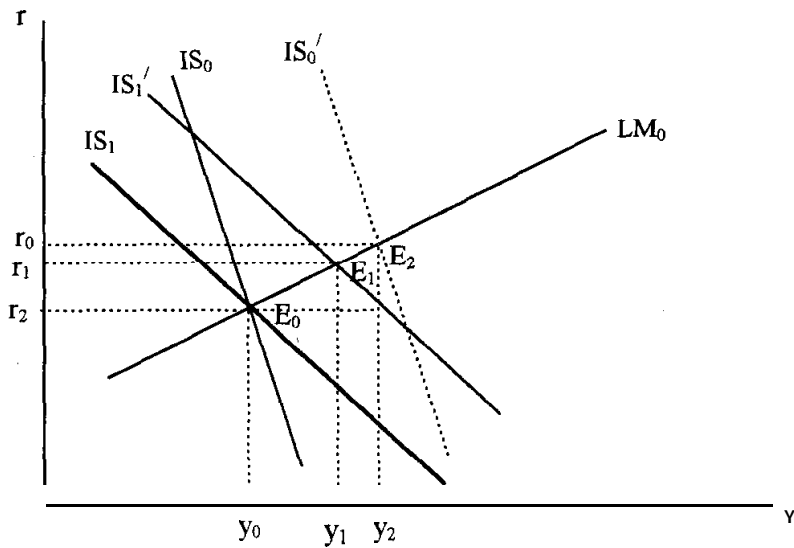

รูปที่ 11.9 นโยบายการคลังขยายตัวเป็นเส้น LM ขนานกับแกนนอน

เส้น LM_0 ตัดกับเส้น IS_0 ณ จุด E_0 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพคือ r_0 และรายได้ดุลยภาพ y_1 การใช้นโยบายการคลังขยายตัวทำให้เส้น IS เปลี่ยนจาก IS_0 เป็น IS_1 กรณีนี้ จะไม่มี crowding out effect รายได้จะเพิ่มเป็น y_2 นโยบายการคลังใช้ได้ผลเต็มที่

กรณีที่ 3 ขึ้นอยู่กับสโลปของเส้น IS

เมื่อเส้น LM เป็นเส้นที่มีสโลปเป็นบวก ถ้าเส้น IS ยังมีความชันน้อยเท่าไร นโยบายการคลังก็จะมีพลังน้อยเท่านั้น

รูปที่ 11.10 เส้น IS ยังมีความชันน้อย นโยบายการคลังจะมีพลังน้อย

เดิมเส้น LM คือ LM_0 เส้น IS_1 เป็นเส้นที่มีความชันน้อยกว่าเส้น IS การใช้ นโยบายการคลังขยายตัว เส้น IS_1 เปลี่ยนเป็น IS'_1 เส้น IS_0 เปลี่ยน IS'_0 ขนาดการเปลี่ยนแปลงเท่ากับ E_0A เส้น IS'_0 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_2 รายได้ดุลยภาพคือ y_2 อัตราดอกเบี้ย ดุลยภาพคือ r_0 เส้น IS'_1 ตัดกับเส้น LM_0 ณ จุด E_1 รายได้ดุลยภาพคือ y_1 และอัตราดอกเบี้ย เพิ่มขึ้นเป็น r_1 เมื่อเส้น IS'_1 มีสโลปน้อยกว่าเส้น IS'_0 รายได้ดุลยภาพ y_1 น้อยกว่ารายได้ y_2 แสดงว่า เส้น IS ยังมีความชันน้อยการใช้ นโยบายการคลังจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ รายได้จะยิ่งน้อยนั่นคือ นโยบายการคลังจะไม่ค่อยมีพลัง

สรุป

นโยบายเศรษฐกิจมหภาคภายในประเทศ ได้แก่ นโยบายการเงินซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน และนโยบายการคลังซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจของ รัฐบาลเรื่องจำนวนเงินที่จะใช้จ่ายวัตถุประสงค์ของการใช้จ่าย และการหาเงินมาเพื่อใช้จ่าย

ตามโครงการ หรือเป็นเรื่องที่อธิบายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาล รายรับจากภาษี และดุลงบประมาณของรัฐบาล

ปริมาณเงินจะเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงฐานการเงิน (monetary base) อัตราส่วนของกระแสเงินตราต่อเงินฝาก (the currency - deposit ratio) และอัตราส่วนของเงินสำรองต่อเงินฝาก (the reserve - deposit ratio)

การใช้จ่ายของรัฐบาลที่สำคัญคือ การจ่ายเพื่อสินค้าและบริการของรัฐบาล ค่าใช้จ่ายเพื่อการโอน รายจ่ายเพื่ออัตราดอกเบี้ยสุทธิ และเงินอุดหนุน (subsidies) สำหรับรายรับของรัฐบาลแบ่งเป็นภาษีเกี่ยวกับบุคคล ภาษีทางอ้อม ภาษีบริษัท และเงินจ่ายเพื่อการประกันสังคม)

การขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลที่ประเมินโดยการบวกรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ การโอนเงินของรัฐบาล รายจ่ายเพื่อภาษีสุทธิ หักด้วยรายรับจากภาษี ผลที่ได้จะแสดงจำนวนเงินที่รัฐบาลจะต้องกู้เพื่อนำมาใช้จ่าย การประเมินการขาดดุลงบประมาณอีกประเภทเรียกว่า การขาดดุลงบประมาณเบื้องต้น (primary government budget deficit) คำนวณโดยการบวกรายจ่ายของรัฐบาลกับเงินโอนของรัฐบาลสุทธิ หักด้วยรายรับจากภาษี ผลที่ได้จะแสดงความสามารถของรัฐบาลในการหาเงินมาใช้เพื่อการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ในปีปัจจุบัน